ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 15ης Απριλίου 1986 *

Στην υπόθεση 237/84,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από το νομικό της σύμβουλο, Joseph Griesmar, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γ. Κρεμλή, μέλος της νομικής υπηρεσίας της Επιτροπής, κτίριο Jean Monnet,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου του Βελγίου, εκπροσωπούμενου από τον Υπουργό Εξωτερικών διά του Robert Hoebaer, διευθυντή στο Υπουργείο Εξωτερικών Υποθέσεων, Εξωτερικού Εμπορίου και Συνεργασίας με τις Αναπτυσσόμενες Χώρες, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την εδώ πρεσβεία του, 4, rue des Girondins,

καθού,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου, μη θεσπίζοντας εντός της ταχθείσας προθεσμίας όλα τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί πλήρως προς τις διατάξεις της οδηγίας 77/187 του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 1977, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικών με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 171), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους Mackenzie Stuart, πρόεδρο, T. Koopmans, U. Everling και R. Joliet, προέδρους τμήματος, G. Bosco, Y. Galmot και K. Κακούρη, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Sir Gordon Slynn
γραμματέας: P. Heim

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Φεβρουαρίου 1986,

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

(Το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 18 Σεπτεμβρίου 1984, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή, με την οποία ζητεί να αναγνωριστεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου, μη θεσπίζοντας εντός της ταχθείσας προθεσμίας όλα τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί πλήρως προς τις διατάξεις της οδηγίας 77/187 του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 1977, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικών με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 171), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΟΚ.

2 Η οδηγία 77/187, που εκδόθηκε βάσει ιδίως του άρθρου 100 της Συνθήκης, αποσκοπεί στην «προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα και ιδιαίτερα προς εξασφάλιση της διατηρήσεως των δικαιωμάτων τους». Στηρίζεται στην αρχή ότι πρέπει, κατά το μέτρο του δυνατού, να εξασφαλίζεται η συνέχεια της εργασιακής σχέσης, χωρίς μεταβολή, με τον εκδοχέα.

3 Ειδικότερα, η οδηγία προβλέπει, στο άρθρο 3, παράγραφος 1, τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν, για τον εκχωρητή, από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση. Εξασφαλίζει την προστασία των ενδιαφερομένων εργαζομένων έναντι απολύσεως ορίζοντας, στο άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, ότι «η μεταβίβαση μιας επιχειρήσεως, εγκαταστάσεως ή τμήματος εγκαταστάσεως δεν συνιστά αυτή καθαυτή λόγο απολύσεως για τον εκχωρητή ή τον εκδοχέα», χωρίς αυτό να εμποδίζει «απολύσεις που είναι δυνατόν να επέλθουν για λόγους οικονομικούς, τεχνικούς ή οργανώσεως που προϋποθέτουν μεταβολές στο επίπεδο της απασχολήσεως». Ωστόσο, κατά το δεύτερο εδάφιο της ίδιας παραγράφου, «τα κράτη μέλη

δύνανται να προβλέπουν ότι το πρώτο εδάφιο δεν εφαρμόζεται σε ορισμένες προσδιοριζόμενες κατηγορίες εργαζομένων που δεν καλύπτονται από τη νομοθεσία ή την πρακτική των κρατών μελών ως προς την προστασία έναντι απολύσεως ».

4 Ως προς την τελευταία αυτή διάταξη, προκύπτει από τη δικογραφία ότι, σύμφωνα με δήλωση που καταχωρήθηκε στα πρακτικά του Συμβουλίου, τα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να γνωστοποιήσουν στην Επιτροπή, εντός έξι μηνών από την κοινοποίηση της οδηγίας, ποιες κατηγορίες εργαζομένων θα αποκλείονταν από το πεδίο εφαρμογής της παραγράφου αυτής. Σύμφωνα με την υποχρέωση αυτή, η βελγική κυβέρνηση πληροφόρησε την Επιτροπή, με έγγραφο της 4ης Αυγούστου 1977, ότι ο αποκλεισμός αυτός θα ίσχυε στο Βέλγιο για τους « εργαζομένους υπό δοκιμαστική υπηρεσία » και για τους « εργαζομένους που απολύονται ενόψει συμπληρώσεως ηλικίας συνταξιοδοτήσεως ».

5 Τα κράτη μέλη υποχρεούνταν να συμμορφωθούν προς την οδηγία 77/187, δυνάμει του άρθρου 8, εντός δύο ετών από την κοινοποίησή της. Δεδομένου ότι η οδηγία κοινοποιήθηκε στο Βασίλειο του Βελγίου στις 16 Φεβρουαρίου 1977, η προθεσμία αυτή έληξε στις 16 Φεβρουαρίου 1979.

6 Η Επιτροπή θεώρησε ότι, παρά την πάροδο της προθεσμίας αυτής, το Βασίλειο του Βελγίου δεν είχε εκδώσει νομοθετικά μέτρα προς υλοποίηση του συνόλου των επιταγών που απορρέουν από την οδηγία. Πράγματι, η ισχύουσα νομοθεσία, αφενός, δεν εξασφάλιζε την προστασία των δικαιωμάτων προς παροχές γήρατος δυνάμει επικουρικών συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως (άρθρο 3, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας) και, αφετέρου, απέκλειε ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων από την προστασία έναντι απολύσεως σε περίπτωση μεταβιβάσεως επιχειρήσεως (άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας). Κατά συνέπεια, η Επιτροπή, κατόπιν ανταλλαγής αλληλογραφίας με τη βελγική κυβέρνηση και αφού εξέδωσε την αιτιολογημένη γνώμη κατά την έννοια του άρθρου 169, πρώτη παράγραφος, της Συνθήκης, άσκησε την υπό κρίση προσφυγή λόγω παραβάσεως.

7 Με δικόγραφο της 6ης Ιανουαρίου 1986, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 8 Ιανουαρίου 1986, η Επιτροπή δήλωσε ότι παραιτείται από το σκέλος της προσφυγής της, που αφορά την πρώτη αιτίασή της, περί παραβάσεως του άρθρου 3, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας. Εξήγησε σχετικώς ότι την 1η Ιανουαρίου 1986 τέθηκαν σε ισχύ τρία βασιλικά διατάγματα κατάλληλα να καταστήσουν το βελγικό δίκαιο σύμφωνο προς την οδηγία και ότι, συνεπώς, το σκέλος αυτό έχει καταστεί χωρίς αντικείμενο.

8 Υπ' αυτές τις περιστάσεις, πρέπει να εξεταστεί μόνο η δεύτερη αιτίαση της προσφυγής, που αναφέρεται στην ατελή μεταφορά του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 77/178 στο βελγικό δίκαιο.

9 Πρέπει σχετικώς να σημειωθεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου εξέδωσε στις 19 Απριλίου 1978, για την εφαρμογή, μεταξύ άλλων, του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, το « βασιλικό διάταγμα, δυνάμει του οποίου καθίσταται υποχρεωτική η συλλογική σύμβαση εργασίας 32 της 28ης Φεβρουαρίου 1978 που συνάφθηκε στο πλαίσιο του Εθνικού Συμβουλίου Εργασίας και αφορά τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβολής εργοδότη λόγω συμβατικής μεταβιβάσεως επιχειρήσεως » (*Moniteur belge* της 25.8.1978). Το άρθρο 6 της σύμβασης αυτής ορίζει ότι « η μεταβολή εργοδότη δεν συνιστά αυτή καθαυτή λόγο απολύσεως ». Ωστόσο, κατά το άρθρο 7 της ίδιας σύμβασης,

« δεν εμπίπτουν στις ευεργετικές διατάξεις του άρθρου 6:

1) οι εργαζόμενοι που διανύουν περίοδο δοκιμασίας·

2) οι εργαζόμενοι που απολύονται ενόψει συμπληρώσεως ηλικίας συνταξιοδοτήσεως·

3) τα πρόσωπα που απασχολούνται με σύμβαση εργασίας για σπουδαστές, σύμφωνα με το νόμο της 9ης Ιουνίου 1970, περί της απασχολήσεως σπουδαστών ».

10 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η προαναφερθείσα διάταξη έχει ως αποτέλεσμα να αποκλείει από το ευεργέτημα της υπαγωγής στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας κατηγορίες εργαζομένων, η εξαίρεση των οποίων δεν καλύπτεται από τη διάταξη παρεκκλίσεως του δεύτερου εδαφίου της ίδιας παραγράφου. Πράγματι, η παρέκκλιση αυτή πρέπει να ερμηνευτεί στενά, υπό την έννοια ότι αφορά μόνο τους εργαζομένους οι οποίοι σε εθνικό επίπεδο δεν απολαύουν καμιάς προστασίας έναντι απολύσεως. Αυτό δεν ισχύει για τις κατηγορίες των εργαζομένων που απαριθμούνται στο άρθρο 7 της συλλογικής σύμβασης εργασίας 32, εφόσον και οι τρεις αυτές κατηγορίες προστατεύονται από σχετικές προθεσμίες καταγγελίας, καίτοι οι προθεσμίες αυτές είναι βραχύτερες από την προθεσμία καταγγελίας της οποίας απολαύουν άλλες κατηγορίες εργαζομένων.

11 Η βελγική κυβέρνηση αντιτάσσει στην ερμηνεία αυτή ότι με τον όρο « προστασία έναντι απολύσεως », κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας, νοείται κάποιο μέτρο που αποσκοπεί στο να αποτρέπει τον εργοδότη να απολύει τον εργαζόμενο, ώστε ο τελευταίος να μην υφίσταται τη ζημία της διακοπής της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας. Αυτός όμως ο αποτρεπτικός χαρακτήρας δεν

υπάρχει προκειμένου για τις κατηγορίες που αποκλείονται από τη βελγική νομοθεσία και ιδίως για τους εργαζομένους που απολύονται ενόψει συμπληρώσεως ηλικίας συνταξιοδοτήσεως και τους εργαζομένους υπό δοκιμαστική υπηρεσία. Πράγματι, οι πρώτοι βρίσκονται στη θέση κάποιου που περατώνει τη σταδιοδρομία του, θέση στην οποία δεν έχει πλέον νόημα το αποτρεπτικό αποτέλεσμα. Όσο για τους δεύτερους, απολαύουν μόνο μιας πολύ μειωμένης προθεσμίας καταγγελίας, για το λόγο ότι ο εργοδότης πρέπει να διατηρεί όλη την ελευθερία να τους απολύει, όταν δεν είναι κατάλληλοι για την εργασία.

12 Η αντίρρηση της βελγικής κυβέρνησης δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Όπως προκύπτει τόσο από τη διατύπωση του άρθρου 4, παράγραφος 1, όσο και από την όλη οικονομία της οδηγίας, η υπό κρίση διάταξη αποσκοπεί στη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων, επεκτείνοντας την προστασία τους έναντι απολύσεως από τον εργοδότη, η οποία εξασφαλίζεται δυνάμει του εθνικού δικαίου, και στην περίπτωση μεταβολής του εν λόγω εργοδότη, η οποία γίνεται στο πλαίσιο μεταβιβάσεως επιχειρήσεως.

13 Κατά συνέπεια, η διάταξη αυτή ισχύει σε κάθε περίπτωση που οι εργαζόμενοι, τους οποίους αφορά η μεταβίβαση, τυγχάνουν κάποιας — έστω και μειωμένης — προστασίας έναντι απολύσεως βάσει του εθνικού δικαίου, έχει δε ως αποτέλεσμα ότι, κατ' εφαρμογή της οδηγίας, η προστασία αυτή δεν μπορεί ούτε να αρθεί ούτε να μειωθεί για το μόνο λόγο της μεταβιβάσεως.

14 Στην υπό κρίση περίπτωση, ο βελγικός νόμος της 3ης Ιουλίου 1978 περί συμβάσεων εργασίας (*Moniteur belge* της 22.8.1978) εξαρτά την απόλυση των τριών κατηγοριών εργαζομένων που αναφέρονται στο άρθρο 7 της συλλογικής σύμβασης εργασίας 32 από την τήρηση ορισμένων ελαχίστων προθεσμιών καταγγελίας. Πράγματι, δεν αμφισβητείται ότι, δυνάμει του νόμου αυτού, οι εργαζόμενοι που διανύουν δοκιμαστική περίοδο μπορούν να απολυθούν νομίμως μόνο υπό την προϋπόθεση τηρήσεως της προθεσμίας καταγγελίας 7 τουλάχιστον ημερών, εκτός αν συντρέχει σπουδαίος λόγος· ωστόσο, η καταγγελία της συμβάσεώς τους εργασίας δεν μπορεί να παραγάγει αποτέλεσμα πριν από τη συμπλήρωση του πρώτου μήνα της δοκιμαστικής περιόδου, όταν πρόκειται για συμβάσεις εργασίας υπαλλήλου ή έμμισθου εμπορικού αντιπροσώπου (άρθρο 48, παράγραφος 4, άρθρα 60 και 81, σε συνδυασμό προς το άρθρο 87 του νόμου της 3ης Ιουλίου 1978). Εξάλλου, οι εργαζόμενοι που απολύονται ενόψει συμπληρώσεως ηλικίας συνταξιοδοτήσεως απολαύουν προθεσμίας καταγγελίας κυμαινόμενης, κατά περίπτωση, από 28 ημέρες έως έξι μήνες (άρθρα 59 και 83 σε συνδυασμό προς το άρθρο 87 του νόμου της 3ης Ιουλίου 1978). Τέλος, η απόλυση προσώπων που εργάζονται με σύμβαση εργασίας για σπουδαστές υπόκειται σε προθεσμία καταγγελίας τριών έως επτά ημερών, ανάλογα με τη διάρκεια της σύμβασης (άρθρο 130 του νόμου της 3ης Ιουλίου 1978), υπό την επιφύλαξη ωστόσο ότι, όταν η σύμβαση εργασίας σπουδαστή περιέχει ρήτρα περί δοκιμαστικής υπηρεσίας, εφαρμόζονται οι

ευνοϊκότερες για τον εργαζόμενο διατάξεις, που αφορούν τη σύμβαση εργασίας εργάτη υπό δοκιμή (άρθρο 48, παράγραφος 4, σε συνδυασμό προς το άρθρο 127 του νόμου της 3ης Ιουλίου 1978).

15 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 77/187 επιβάλλει, επομένως, την τήρηση των πιο πάνω προθεσμιών και στην περίπτωση που ο εκχωρητής ή ο εκδοχέας προβαίνει στην απόλυση των ενδιαφερομένων εργαζομένων σε σχέση προς τη μεταβίβαση επιχειρήσεως.

16 Σχετικώς, η βελγική κυβέρνηση αντιτάσσει ακόμη ότι δικαιολογημένα το Βασίλειο του Βελγίου απέκλεισε από την υπαγωγή στην ευεργετική διάταξη του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 77/187 τουλάχιστον τους εργαζομένους υπό δοκιμαστική υπηρεσία και εκείνους που απολύονται ενόψει συμπληρώσεως ηλικίας συνταξιοδοτήσεως. Πράγματι, η κυβέρνηση γνωστοποίησε στην Επιτροπή, στις 4 Αυγούστου 1977, τις δύο αυτές κατηγορίες εργαζομένων, σύμφωνα με τη σχετική δήλωση που είχε καταχωρηθεί στα πρακτικά του Συμβουλίου. Εφόσον η Επιτροπή δεν γνωστοποίησε τη διαφωνία της εντός εύλογης προθεσμίας, άφησε να νοηθεί ότι αυτές οι κατηγορίες μπορούσαν πράγματι να υπαχθούν στην εξαίρεση που προβλέπεται από το δεύτερο εδάφιο της υπό κρίση διατάξεως.

17 Το επιχείρημα αυτό είναι αλυσιτελές. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου γίνεται δεκτό ότι το αντικειμενικό περιεχόμενο των κανόνων του κοινοτικού δικαίου μπορεί να προκύψει μόνο από τους ίδιους τους κανόνες αυτούς, λαμβανομένου υπόψη και του πλαισίου στο οποίο εντάσσονται. Δεν μπορεί επομένως το περιεχόμενό τους να επηρεαστεί από μια τέτοια δήλωση.

18 Επομένως, το Βασίλειο του Βελγίου δεν μπορεί λυσιτελώς να επικαλεστεί το γεγονός της μη αμφισβητήσεως της γνωστοποίησης αυτής για να μεταβάλει το περιεχόμενο των υποχρεώσεών του που απορρέουν από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 77/187.

19 Για τους λόγους αυτούς, πρέπει να συναχθεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου, μη θεσπίζοντας εντός της ταχθείσας προθεσμίας όλα τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί πλήρως προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 77/187 του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 1977, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικών με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 171), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΟΚ.

Επί των δικαστικών εξόδων

20 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα· κατά την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου, ο παραιτούμενος διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εκτός αν η παραίτησή του δικαιολογείται από τη στάση του αντιδίκου. Στην υπό κρίση υπόθεση, το καθού ηττήθηκε ως προς το δεύτερο σκέλος της προσφυγής, η δε παραίτηση ως προς το πρώτο σκέλος δικαιολογείται από τη στάση του. Πρέπει, επομένως, να καταδικαστεί στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Το Βασίλειο του Βελγίου, μη θεσπίζοντας εντός της ταχθείσας προθεσμίας όλα τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί πλήρως προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 77/187 του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 1977, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικών με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 171), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΟΚ.

2) Καταδικάζει το Βασίλειο του Βελγίου στα δικαστικά έξοδα.

Mackenzie Stuart Koopmans Everling

Joliet Bosco Galmot Κακούρης

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Απριλίου 1986.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος

A. J. Mackenzie Stuart